

До

НАУЧНОТО ЖУРИ,
утвърдено от Ректора на Нов български университет
със заповед № 3-РК-219/02.03.2016

Установило вътрешното разпределение на рецензии и становища с протокол от първото си заседание от 24-03-2016

за защитата на дисертационния труд за придобиване на научна степен „доктор по право“ на **Димитър Иванов Стоянов**, редовен докторант в ДП „Гражданско и семейно право“, 3.б. Право (Гражданско и семейно право)

Становище

от д-р **Кристиан Петров Таков LL.M.**

доцент по гражданско и семейно право (05.05.08.)
в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

относно дисертационния труд на

Димитър Иванов Стоянов

редовен докторант в ДП „Гражданско и семейно право“, Департамент „Право“ на НБУ

на тема:

Придобивният способ по чл. 78 от Закона за собствеността

представен за защита за придобиване на
научна степен “доктор по право”

Уважаеми членове на Научното жури,

Представям на вниманието Ви своето становище, което е структурирано по следния начин:

I. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАНТА

II. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

**III. ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА И
АВТОРЕФЕРАТА**

**IV. ОБЩИ ВПЕЧАТЛЕНИЯ И ПОЛОЖИТЕЛНА
ОЦЕНКА НА РАБОТАТА**

**V. ТЕХНИЧЕСКИ ОСОБЕНОСТИ НА РАБОТАТА
И ПРЕПОРЪКИ ПО ТЯХ**

- A. БЕЛЕЖКИ ПО СИСТЕМАТА НА ИЗЛОЖЕНИЕТО
- B. ЗА СТРУКТУРИРАНЕТО НА ТЕКСТА
- C. ПОКАЗАЛЦИ И ДРУГИ ОРИЕНТИРИ
- D. ЛЕСНИ ЗА ИЗПОЛЗВАНЕ ОБОБЩЕНИЯ. КОНКРЕТНИ
LE REGE FERENDA ПРЕДЛОЖЕНИЯ
- E. ПО ЦИТИРАНЕТО
- F. ПО „ПЪТНАТА КАРТА“ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

VI. НАУЧНИ ПРИНОСИ

VII. НЕСЪГЛАСИЯ С ТЕЗИ НА ДОКТОРАНТА

- A. КОЕ ПРЕДИЗВИКВА НЕОБХОДИМОСТТА ОТ
ПРИДОБИВНИЯ СПОСОБ ПО ЧЛ. 78 ЗС

- B. ЗА МНОЖЕСТВЕННОСТТА НА ФАКТОРИТЕ, ВОДЕЩИ
ДО КОНКРЕТНАТА РЕГУЛАЦИЯ НА ЧЛ. 78 ЗС
- C. ЗА ПРИРАВНЯВАНЕТО НА КРАЖБАТА С
ИЗГУБВАНЕТО

VIII. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

- A. ОТНОСНО МЕТОДИТЕ НА ИЗСЛЕДВАНЕ
- B. ЗА СИМУЛТАННОСТТА НА ФАКТИЧЕСКИЯ СЪСТАВ
НА ПРИДОБИВАНЕ ПО ЧЛ. 78 ЗС
- C. ЗА ДВИЖИМИТЕ ВЕЩИ, ПРЕХВЪРЛЯНИ С ТЕЖКА
ФОРМА
- D. ЗА ПРЕЦИЗИРАНЕ НА НЯКОИ ЗАГЛАВИЯ
- E. ОТНОСНО ОБЕКТТЕ ПО ЗТОТК
- F. ПРЕДЛАГАНО ПРЕЦИЗИРАНЕ НА АРГУМЕНТАЦИЯ
ПО ОТНОШЕНИЕ НА ЦЕННИТЕ КНИГИ
- G. ПРЕПОРЪКА ЗА ОБСЪЖДАНЕ И ЦИТИРАНЕ НА
СЪЩЕСТВЕНО СЪЧИНЕНИЕ

IX. ПУБЛИКАЦИИ

X. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. Данни за дисертанта

Дисертантът Димитър Иванов Стоянов е роден през 1988 г. Завършил е право в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“. От 2013 е редовен докторант по гражданско и семейно право в НБУ.

Води упражнения по гражданско право – обща част, семейно, наследствено и вещно право в Департамент право на НБУ от 2014 и досега.

II. Данни за докторантурата

Докторантурата е изработена самостоятелно от дисертанта вследствие на извършени от него изследвания и самостоятелна работа. Консултирал е тезите и аргументацията си с мнозина колеги. Възприемал е направените му препоръки критично и доколкото са били съвместими с цялостната концепция на дисертационния му труд.

Дисертантът е положил необходимите докторантски минимума.

Работата по дисертацията не е пречатвала дисертанта да продължи да изпълнява с пълна натовареност преките си служебни задължения по водене на упражнения в НБУ.

Въз основа на горното правя извод, че при реализирането на дисертацията няма допуснати нарушения.

III. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд е на тема „Придобивният способ по чл. 78 от Закона за собствеността“. Темата не е разработвана досега като цялостно монографично изследване, нито в достатъчна степен е била осветлявана в правната ни книжнина, макар *obiter dictum* и в рамките на стандартните изследвания по вещно право, гражданско право – обща част и други правни клонове този проблем да е бил споменаван и частично – анализиран нееднократно.

Трудът е в общ обем 493 отпечатани страници (шрифт 12), вкл. заглавна страница, библиография и съдържание. При автоматизирано преброяване на броя знаци трудът се оказва във впечатляващия обем на 843 стандартни машинописни стр. (x 1 800 знака).

По темата има седем отделни статии на дисертанта, които три под печат. Всички посочени статии предшестват издаването на труда, като някои от тях са инкорпорирани в смисловата си цялост в него, а други – поне видимо от заглавията им – представляват смислово негово доразвитие.

Представената дисертация съответства на изискванията – трудът е във вид и обем, не само напълно удовлетворяващ, а впечатляващо надхвърлящ обичайните изисквания за такова съчинение. Той съдържа нужните реквизити: заглавна страница; съдържание; увод; изложение; заключение и библиография. Резюме на получените резултати има в представения автореферат.

Трудът без съмнение е оригинален. В българската правна книжнина, както се посочи, няма аналогично изследване. Въпросът за придобиването от неособственик на движими вещи по чл. 78 ЗС, както посочих, е бил разглеждан съвсем накратко в курсовете по съответната материя и на множеството съответни места, в които има приложение (а те са твърде много). Множеството и сравнително разпръснати изследвания, повечето от които обаче без собствен принос към проблематиката обуславя научната необходимост от задълбоченото ѝ изследване.

Нямам критични бележки към качеството на труда от езиково гледище, напротив, стилът на автора е прецизен, стегнат и лек за четене, което е рядко срещано днес достойнство. Този стил донякъде компенсира впечатляващия обем, за който стана дума.

Авторефератът на дисертацията коректно отразява съдържанието ѝ и научните ѝ приноси.

IV. Общи впечатления и положителна оценка на работата

Поради изтъкнатите причини работата на г-н Димитър Стоянов запълва съществена празнота в правната ни литература и затова следва да бъде похвалена. Запълването на тази празнота е качествено, задълбочено и напълно удовлетворява стандартите на научна работа.

Колегата Димитър Стоянов е извървял традиционния и добър път на изследване – започвайки от необходимостта от изследването и изяснявайки конфликта между основните противостоящи интереси – на бившия собственик и на придобилия по чл. 78 ЗС, е минал през историческото

развитие, привличайки не само исторически, но и историко-сравнителноправен анализ, причините за възникването на института, традиционните отграничения от сходни институти и сравнителноправното изследване в съвременността (глава I). Пак в тази глава I са разгледани съпоставително трите типологични модела – два крайни и един междинен с множество вариации – за разрешаване на този конфликт.

Впоследствие е очертал (глава II) обектния обхват на чл. 78 ЗС, като не мога да имам никакви възражения по пълнотата на това описание. В същата глава (§ 2) са посочени случаите на неприложимост на чл. 78 ЗС – откраднати и изгубени вещи, като са направени нужните уточнения относно грабежа, присвояванията, обсебванията и злоупотребата на доверие. Разгледани са саниранията на тази неприложимост при придобиване от държавни или общински предприятия – към което законодателно разрешение дисертантът има последователно негативно и съвършено оправдано отношение.

В следващата, III глава, е анализиран фактическият състав на придобиването с няколкото му необходими елемента. Анализът е *de lege lata*, доколкото предложенията за изменения в закона и сравнителноправният анализ са на други систематични места. Направени са елегантни и необходими отграничения от други фактически състави на добросъвестно придобиване (§ 2).

Последната IV. глава представлява своеобразен теоретичен свод на вижданията за този вид придобиване и съдържа анализ на две *soft law* системи – на UNIDROIT и DCFR.

Работата завършва със заключение, в което накратко са обобщени изводите, до които дисертантът стига и са систематизирани предложенията *de lege ferenda*.

Начинът на работа е повече от удовлетворителен за съвременните стандарти на изследване. Направените анализи са задълбочени, прецизно аргументирани и систематически добре подредени, фундирани с впечатляващ по обема и коректността на използването си научен апарат от над 450 заглавия.

Особено добро впечатление прави анализът, който на повечето места е изключително задълбочен (така напр. философската основа на историческото развитие на института). Дисертантът работи видимо първично (от първа ръка) с цитираната литература, вкл. и философска, от XIX до XXI век (Глава I, § 1.1.2). Освен подробен, този анализ в повечето случаи е и езиково увлекателен. Посочва се логиката на института, а не се раболепничи пред законодателния резултат, който, както знаем, много често е плод на кога щастливи, кога не толкова случайности (гл. I, § 2). Като особено положителен оценявам анализа на основните типологични модели (гл. I, § 4), който качествено е надскочил обичайните за множество съчинения у нас преписвания на взети направо или с леки модификации сравнително-правни изследвания със съмнителна актуалност. Авторът върви не по държави, а по групи разрешения, като следва не капризите на географията, а ясения път на идеите. Не би стигнало мястото, обичайно предоставяно на становище, за да се изброят всички подобни достойнства на труда.

Този аналитичен и многопосочен подход следва да се приветства, особено в светлината на лошия стил при постановяване на немалка част от тълкувателната практика на ВКС, при която на сложни въпроси се дават прости и неверни (в ред ситуации) отговори.

Лично аз не можах да открия неотговорен въпрос, който асоциативно да ми е възникнал във връзка с разглежданата тема. Това от мое гледище напълно удовлетворява не само задълбочеността, а и пълнотата на изследването.

Направени са множество и разумни предложения *de lege ferenda*, обобщени в заключението

Посочената в библиографията впечатляваща като обем литература (455 заглавия) е действително цитирана на съответните места в книгата, което установявам от частични и случайни проверки с търсеща функция на текстообработваща програма.

Въз основа на това смятам, че представената работа в качеството ѝ на труд, за придобиване на степента „доктор по право“ заслужава еднозначна и безсъмнена положителна оценка и е напълно годна да обуслови положително решение на научното жури. При това тя без съмнение не само доказва качествата на дисертанта, а и служи за развитие на правната ни наука.

V. Технически особености на работата и препоръки по тях

Българските юристи в известна своя част пишат неясно, несистемно, неструктурирано, използват привидна аргументация, двузначно и без да поемат отговорност. За радост, колегата Димитър Стоянов се отклонява от тази лоша традиция. С минимални допълнителни усилия той може да подобри още повече начина си на изложение. В този смисъл – не като критика, а като препоръка, следва да се разбират и следните ми бележки.

A. Бележки по системата на изложението

Теориите за обяснение на различните разрешения на конфликта начален собственик – приобретател, са разгледани в глава IV, § 1. Те са безспорно увлекателни и изключително подробни. Действащият правник ще има към тях сравнително умерен интерес поради предимно теоретичния им характер и ограничена практическа приложимост. Те биха били интересни *de lege ferenda*, за да не се открива наново топлата вода и да не се повтарят чужди законодателни грешки. Тази част от труда според мен обаче има по-естественото си систематично място в историко-сравнителния анализ, намерил място още в началото на съчинението – в гл. I, § 4. Тези два §§ - гл. I, § 4 и гл. IV, § 1, биха могли да се срещнат на съседни места, без непременно да се обединяват.

В този смисъл, така гл. IV би останала само с правилата на UNIDROIT и DCFR, което би я направило странно малка на общия фон на останалите глави. Това би могло да се преодолее, като посочените *soft law* правила се прикрепят към съответното място на сравнителноправния анализ отново в гл. I.

Уредбата на чл. 7 ЗОЗ, който в някои случаи измества 78 ЗС, а в други ще се окаже излишен с оглед на него, е разгледана не там, където очаквах (гл. 2, § 1.6, стр. 180), а по-нататък – гл. 2, § 3.2, стр. 229). При това от едното към другото място няма препратка, която би спестила погрешното усещане за непълнота и би улеснила ориентацията.

В гл. III, § 2 би било по-подходящото систематично място на първичното придобиване по чл. 118 ЗППЦКн (разгледано на друго място), придобиването на темпорално ограниченото облигационно право на наем, сключен с мажоритарна част от съсобствениците или със съпруг при съпругеска имуществена общност и др. под.

В. За структурирането на текста

Авторът на тези становищни бележки е любител на силно структурираните текстове (пристрастие, което не се споделя от мнозинството от колегите ми). Въпреки това считам, че в днешното обилие на информация структурираният текст е в състояние да пожали читателя и да му спести ценно време, като незабавно го ориентира в търсенията му (или му покаже, че те ще са безплодни в съответния научен труд). Текстът действително е разделен на 4 нива (глава и три степени на отделните параграфи), но въпреки това има текстови блокове от десет и повече печатни страници, събрани под едно заглавие (особено фрапантен е примерът с § 1.2.4 в гл. III, стр. 319 – 338. Ето защо, смятам, че допълнително разчленяване не само не би навредило на работата, но и би повишило потребителната ѝ стойност.

Такова структуриране освен това би направило възможни 1) вътрешни препратки от едно към друго място на текста с достатъчна прецизност и така може да спести повторни изложения (макар и накратко) на вече застъпени тези; може да 2) ориентира интелигентния читател, какво точно да прочете, като му спести четене на излишни в конкретен случай текстове и най-сетне може да 3) подсети самия автор за празноти в изложението му.

Препоръчвам на дисертанта да използва непрекъснатата номерация на параграфите в текста, независимо от разделянето му на глави (т.е. номерацията да не започва наново при всяка нова глава). Това ще даде възможност за лесни и прегледни препратки и за безсъмнено определяне на дадени места в текста (без използване на номер на страница, който може да варира при отпечатването).

Може да се помисли, при по-дълги текстове, които не носят самостоятелно заглавие, ориентацията на читателя да се улеснява чрез използването на **получерен шрифт** или чрез друг начин на оптическо обособяване, което прави бързото намиране на необходимото много лесно.

Смятам, че при бъдещото отпечатване на дисертацията и с оглед практическата ѝ приложимост и полезност тези препоръки могат да се съобразят без при това да е необходимо каквото и да е преработване на текста.

С. Показалци и други ориентир

Отново с оглед лесната (и бърза) ориентация в (отпечатания) труд може да се препоръча добавянето на **азбучен показалец** и на **индекс на законовите текстове**, които са анализирани в работата. Трудът по съставянето им не е непреодолимо тежък, а полезността им е впечатляваща.

D. Лесни за използване обобщения. Конкретни *le lege ferenda* предложения

Може да се препоръча, **изводите**, до които авторът стига и които са обобщени в „Заключение“, да се представят много по-подробно, като след всеки извод се направи препратка (по страница или по-добре – по структурна единица на текста) към мястото, където този извод е обоснован.

Предложенията **de lege ferenda** е по-добре да се представят като готови законодателни текстове, а не само като абстрактни изложения на идеята, до която авторът стига. По този начин много по-лесно може да се прецени 1) качеството на предлаганото изменение 2) системната му търпимост и 3) привлекателността му.

E. По цитирането

Авторът напълно коректно цитира използваните съчинения, с посочване на точно място. Високо оценявам, че съчиненията на много места се цитират не с пълно, а със съкратено заглавие. При това препоръчвам да се избягва напълно излишното допълнение („цит. съч.“), защото многоточието след началото на частично цитираното заглавие е напълно ясно.

F. По „пътната карта“ на изследването

При съчинения в обем като този на дисертационния труд (много стотици страници, клонящи към четирицифрено число) съществува сериозният риск, читателят да забрави, откъде е тръгнал, къде се намира и затова да не разбере, къде стига. Пътепоказатели в дългите текстове, разбира се, са съдържанията, в частност отдавна забравеният елегантен романски стил на съдържание, което се състои от първите изречения и основните мисли на тестовите блокове, азбучните показалци и вътрешните препращания (последните две в дисертацията, както стана дума, отсъстват).

Наред с тях обаче може да се препоръча, в началото на всяка голяма текстова структурна единица (напр. глава или параграф от първи разред, а може дори и при всяка по-дълга точка от порядъка на десетки страници) авторът да описва накъсо, какъв път ще следва при аргументацията си и на какви въпроси ще се спре. По този начин читателят не би бил хвърлен безпомощен в големи текстови обеми, а ще има представа, накъде го води авторът.

Наченки на такава пътна карта очаквах да има в увода, но напразно. Разбира се, съдържанието на труда само по себе си е „пътна карта“, но логиката на изложението не винаги е видима от пръв поглед и е добре, читателят да бъде воден и просветен за намеренията на автора. Такива „пътни карти“ са нетипични за правната ни литература, но 1) лесно могат да се направят и 2) биха били израз на почтеност към читателя. Бих се радвал, да видя такива в бъдещата публикувана книга. При това „пътна карта“ може да има в началото на всяка глава и всеки параграф от първи разред, а не непременно обобщена карта на цялостното изследване в увода.

VI. Научни приноси

Споделям напълно справката за научните приноси, изготвена от дисертанта и включена в автореферата му, като не смятам за нужно да ги изброявам още веднъж. Този извод – за

приносния характер на посочените анализи – не се разколебава от известни мои несъгласия и препоръки по отношение на някои от тях, заявени по-долу.

VII. Несъгласия с тези на докторанта

Преди всичко, искам да подчертая, че несъгласията ми с тезите колегата Димитър Стоянов не обуславят негативна оценка на работата му, нито са решаващи за общото впечатление от нея. Те са резултат на усещането ми за равнопоставеност с него и от желанието ми, да водя научен спор, а не да поуча или укоря. Става дума за – може би персонално мои и изолирани на фона на общото виждане – позиции, несъгласието с които е въпрос на научна свобода, а не на престъпване на общоприети принципи на изследване. Поради това те следва да се разглеждат само като повод за размисъл, а не като основание за упрек.

A. Кое предизвиква необходимостта от придобивния способ по чл. 78 ЗС

В началото на труда (стр. 13 от Увод) изглежда се застъпва тезата, че чл. 78 ЗС иде да замести липсата на публичен и обвързващ третите лица регистър на собствеността върху движими вещи. Т.е., чл. 78 ЗС се явява заместител на такъв регистър. Според мен, нещата са обърнати. Регистрите в правната история се появяват твърде късно, те заместват в някои случаи изискването за фактическа власт. Първоначалното състояние е точно обратното – фактическата власт е първичното, от нея впоследствие се ражда собствеността, дълго време собственост и владение са неотделими, после започва да се обособява владението чрез друго и накрая титулярството върху вещь и властта върху нея в днешно време се оказват в твърде свободен съюз. Напълно съгласен съм от друга страна с тезата на автора, че сигурността на оборота ражда нуждата от чл. 78 ЗС.

B. За множествеността на факторите, водещи до конкретната регулация на чл. 78 ЗС

Авторът застъпва основно тезата, че разглежданият текст разрешава конфликт между интереса на предишния собственик и приобретателя. Това безспорно е така, но освен този конфликт, чл. 78 ЗС е бойно поле и на множество други принципи. Такива според мен са:

- 1) Защита на собствеността от посегателства (разгледан от докторанта)
- 2) Защита на доверието в правната привидност (Rechtsschein)
- 3) Защита на владеещия спрямо невладеещия (beati possidentes)
- 4) Предпочитане на bona fides пред недобросъвестността
- 5) Възмездността надделява над получаването даром
- 6) Dolus/furtum omnia corrumpit
- 7) Етатизъм и установяване доверие в придобиването от източници – публични тела

Паралели с тази уредба и противоборството на тези принципи би могло да се търси и в уредбата на чл. 18 ЗЛС, 17 и 135 ЗЗД, както и на много още места.

Някои от тези принципи са инцидентно посочени или разгледани на други места в съчинението, но следва да намерят общо изброяване, за да не се остави грешното впечатление, че докторантът не ги е имал предвид.

С. За приравняването на кражбата с изгубването

Това приравняване е традиционно (кражба = грабеж = изгубване) и от него се изключват случаите на обсебване, присвояване и злоупотреба на доверие. Авторът напълно добросъвестно отразява състоянието на дискусиата в тази посока, но ми се струва, че не би било зле да полемизира малко на този терен. След като кражбата се приравнява на грабежа, но се отрича, да има последиците на обсебване и присвояване (които също са престъпления), каква е логиката, изгубването (което е немарливост на собственика) да води до такава мощна защита, с която този собственик разполага? Критерият, дали вещта е напуснала фактическата власт на собственика „със или без съгласието му“, е по-скоро формалистичен, но не и справедлив. Без да предопределям извод, смятам, че въпросът може да бъде обсъден.

VIII. Критични бележки и препоръки

Изложените по-долу критики не трябва да се разбират в негативен смисъл, каквато конотация думата „критика“ може би има. Става дума по-скоро за препоръки в посока, в която рецензентът би се радвал да види придвижена предлаганата работа при отпечатването ѝ. Рецензентът обаче разбира, че повечето от предлаганите изменения са въпрос до голяма степен на лично виждане и собствен научен вкус, поради което нито настоява на тях, нито смята, че те (или неприемането им) могат да повлияят на общата много положителна оценка на работата.

А. Относно методите на изследване

Дисертантът е използвал множество изследователски методи, като е наблегнал най-вече на традиционния метод на екзегетично изследване (правна логика и систематически анализ). Застъпени са историческият и сравнителноправният методи. В този смисъл дисертантът се движи в сигурната среда на класическите и утвърдени методи на правно изследване.

Това, което мога да препоръчам на колежата Стоянов, е да използва по-широко и смело телеологическият метод. В анализираната от него материя за този метод има широко поле. Преди всичко, може да се разгледат интересите на множеството засегнати групи лица и след като те се очертаят, да се направи ценностно съждение за това, кои интереси следва да бъдат предпочетени и кои – жертвани. Имам предвид, че заинтересувани са не само собственикът и приобретателят, а и кредиторите на единия и на другия, залогоприемателите по обикновен и особен залог, наследниците, заветниците (напр. относно подарени вещи, с които се накърнява запазена част и т.н.), търговците, продаващи движими вещи, както и цялостната сигурност на всички, която може да се накърни от несигурност в оборота.

Тази препоръка не е задължително да се приеме от дисертанта, нито да се взема твърде насериозно от научното жури при преценката на качествата на работата му. Препоръчваният подход е типичен за твърде малко съчинения в последните десетилетия – юристите се самосвеждат до интерпретатори на чужди безспорни решения (на „законодателя“), а не като творци и коректив на тези – всъщност често много спорни – решения. Тук обаче за телеологическия метод (само частно проявление на който е модерният напоследък economic analysis of law) място определено има повече, отколкото му е отделено.

В. За симултанността на фактическия състав на придобиване по чл. 78 ЗС

Виждането, че фактическият състав по чл. 78 ЗС е симултанен, е застъпено последователно в работата (така напр. стр. 243, 347, 438, 443, 468). Позволявам си да оспоря тази теза по следните съображения.

- 1) Възмездното правно основание (един от елементите на състава) може да е осъществено *преди* установяването на владението, при това – значително време преди това. Такъв ще е случаят при всяко отложено предаване на индивидуално определена продадена вещ.
- 2) На следващо място, възмездното правно основание може да е възникнало *след* установяването на владението (тогава владението ще се предаде чрез *traditio brevi manu*). Такъв ще е случаят при 1. предшестващо владение, или 2. Предшестващо държане, преминало във владение, или 3. Предшестващо друго облигационно отношение (напр. наем, заем, влог, залог и т.н.), последвани от продажба.
- 3) Не е изключено на следващо място, безвъзмездно правно основание да се превърне по силата на спогодба във възмездно, както и обратното.
- 4) Прехвърлителят – несобственик може да е бил собственик към момента на осъществяване на правното основание, но да е станал несобственик към момента на получаване на владението (като напр. междуременно е продал вещта другиму, предал му я е, после тя по други пътища е дошла у приобретателя).
- 5) Възможна е хипотеза на неколцина приобретатели все от един и същи несобственик-прехвърлител, като по някаква причина владението преминава от един от тях върху другия от тях.
- 6) Най-сетне, макар и да звучи еретично, добросъвестността на приобретателя може също да е „последваща“. Такъв ще е случаят, в който приобретателят първоначално знае праводателя си като несобственик, но впоследствие получава убедителна информация, че този праводател е станал собственик вследствие на новонастъпил факт.

Нима във всички тези (без да твърдя, че са изчерпателно поднесени) хипотези ще се отрече на приобретателя възможността да придобие собствеността? И нима това ще се стори само поради непочиващо на закон изискване за симултанност, което изглежда да е по-скоро безкритично постулирано, нежели убедено възприето от автора?

Смятам поради това, че изискването за симултанност на фактическия състав по чл. 78 ЗС всъщност не съществува.

В тази връзка, ако авторът възприеме моята теза и се откаже от своята, при бъдещата публикация на работата би бил добре посъветван, да разгледа и въпроса, при сукцесивно осъществяващ се фактически състав, към кой момент от осъществяването му трябва да са налице добросъвестността и възмездността.

С. За движимите вещи, прехвърляни с тежка форма

В § 1.1.10 (стр. 147) се посочва особеността, че чл. 78 ЗС не важи за определена категория движими вещи – прехвърляните с тежка форма. Авторът се е задоволил само да посочи законовите разпоредби (което е направил напълно изчерпателно), но не е обяснил логиката на

законодателната новела (изм. на ЗС от 1997 г.). А тя е проста – изискването на редица европейски държави, да се осуети „добросъвестното“ придобиване на крадени и обсебени лизингови автомобили на доста свободната от правила по това време българска територия. В случая става дума не за проследими във вековете историко-правни или традиционни корени, а за груба политическа причинност.

D. За прецизиране на някои заглавия

С пълното съзнание, че тази бележка може да е взривоопасна, като подчертано не желая, тя да е такава, отбелязвам, че в чл. 78 ЗС всъщност има няколко придобивни способа – общият, по отношение на крадени и изгубени вещи и на такива, придобити от особени видове предприятия. Така че способът не е един и би следвало заглавието да е „Придобивните способи...“. Всички тези въпроси са разгледани изчерпателно и прецизно в дисертацията, така че бележката ми има само технически и в никакъв случай сериозен възразителен характер.

Друга препоръка се отнася до прецизиране на заглавието на гл. III, § 2 – там се разглеждат други случаи на добросъвестно придобиване. Но обект на тези придобивания освен движими вещи в някои случаи са и друг тип права. Затова препоръчвам, заглавието при отпечатването да се промени, като от „... движими вещи, прехвърлени от неособственик“, стане „... права, прехвърлени от нетитуляр“.

В сегашния си обем гл. IV е по-широка от заглавието си. Soft law правилата (§§ 2 и 3), включени в нея, не са отразени в заглавието ѝ.

E. Относно обектите по ЗТОТК

В Гл. II, § 1.1.5 авторът правилно заключава, че чл. 78 ЗС е неприложим при органи, тъкани и клетки, тъй като те са изключени от обсега на възмездното придобиване. Този верен иначе аргумент обаче ми се вижда второстепенен. Изводът, направен въз основа на него, ми се вижда недостатъчен. От написаното в работата би могъл да се извлече абсурдният извод, че тъй като тези особени правни обекти не могат да се придобият по чл. 78 ЗС, те биха могли да се ... ревандикират, след като са вече трансплантирани в реципиента. И ако явната неморалност на такъв иск може за някои „стриктни юристи“, от които в България не е като да няма, да не се окаже достатъчна за отхвърлянето му, тям следва да се даде благовидна възможност, да отхвърлят иска на формално основание – напр. друг вид първично придобиване като смесване или присъединяване. Отделен е въпросът, че при такова разрешение ще се дължи обезщетение за смесеното и присъединеното, което пък би изпразнило от съдържание идеята на ЗТОТК за безвъзмездност на органното, тъкънното и клетъчно донорство. Този въпрос може и да изглежда екзотичен, но след като подобен проблем е дал вдъхновение на Шекспир за „Венецианския търговец“, защо този да не импулсира автора на дисертацията да му отдели още някоя страница?

F. Предлагано прецизиране на аргументация по отношение на ценните книги

В гл. II, § 1.2 аргументирано се обосновава необходимостта ценните книги на приносител да бъдат включени в приложното поле на чл. 78 ЗС. Тази аргументация обаче почива на противопоставянето им на поименните (и заповедни) ценни книги. От разликите между едните и другите се прави извод за неприложимост на добросъвестното придобиване на последните.

Тази аргументация обаче има недостатъка, че част от тези същите поименни ценни книги (вярно, само ако са безналични и се търгуват на регулиран пазар) могат да се придобиват първично – чл. 118 ЗППЦКн. Това е обстоятелство, което самият автор разглежда на друго място. В този смисъл, аргументът следва да се преосмисли и евентуално замести или допълни с друг.

Г. Препоръка за обсъждане и цитиране на съществено съчинение

В гл. II, § 1.3 (относно приложимостта на чл. 78 ЗС спрямо парите) се правят много и добре аргументирани анализи и изводи от тях. Изложението обаче няма как да бъде пълно, без в него да се обсъди забележителната статия на проф. Ж. Сталев „Вещноправният режим на парите“, сп. Съвременно право 1/1994, което и горещо препоръчвам на колегата Стоянов да стори при отпечатването на труда си.

IX. Публикации

Дисертантът има седем публикации по темата на дисертацията, което е много впечатляващ брой. При това видимо от заглавията им, някои от тях не са просто части от нея, а доразвиват идеи, съдържащи се там.

Не ми е известно, дисертантът не е участвал в научни форуми, свързано с темата на дисертацията, макар някои от публикациите като че ли косвено свидетелстват за такова участие.

X. Заключение

Въз основа на горните ми констатации – и независимо от критичните ми бележки, които имат по-скоро препоръчителен, а не деструктивен характер – еднозначно смятам, че трудът на Димитър Стоянов е повече от достатъчен и значително надхвърля критериите за присъждането на научната степен „доктор по право“.

Поради това предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение в този положителен смисъл.

София, 24 април 2016 г. г.

Кристиан Таков